

**QORTI TA` L-APPELL KRIMINALI
(SEDE SUPERJURI)**

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI

ONOR. IMĦALLEF JOSEPH ZAMMIT McKEON

ONOR. IMĦALLEF EDWINA GRIMA

Illum l-Erbgħa 27 ta' Jannar 2021

Att ta` l-Akkuza Nru. 3/2018

Ir-Repubblika ta` Malta

vs

Rosario Militello

Il-Qorti,

1 Rat l-imputazzjonijiet miġjuba mill-Avukat Ġenerali fl-Att ta`l-Akkuza bin-numru 3 ta`l-2018 kontra Rosario Militello detentur tal-passaport taljan numru YA3484904 akkużat talli:

1. nhar is-sitta (6) ta' Meju tas-sena elfejn u erbatax (2014) u fit-tliet (3) xhur ta' qabel din id-data, fil-Gzejjer Maltin, ipproduċa, biegh jew xort'ohra ttraffika fil-pjanta Kannabis, kollha jew biċċa minnha, meta ma kienx fil-pussess ta' awtorizzazzjoni għall-importazzjoni jew għall-esportazzjoni mahrug skond id-disposizzjonijiet tat-Taqsima VI ta' l-Ordinanza dwar il-Medicini Perikolużi, Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta, u meta ma kienx bil-liċenzja jew xort'ohra awtorizzat li jimmanifattura jew iforni d-droga msemija, u ma kienx b'xi mod ieħor bil-liċenzja mogħtija mill-Ministru responsabbli għad-Dipartiment tas-Saħħa u ma kienx awtorizzat bir-Regoli ta' l-1939 għall-Kontroll Intern fuq id-Drogi Perikolużi jew b'xi awtorita` mogħtija mill-Ministru responsabbli għad-Dipartiment tas-Saħħa li jkollu dik id-droga li ma gietx fornita lilhu għall-uzu tiegħu skond riċetta kif provdut fir-Regoli msemija
2. nhar is-sitta (6) ta' Meju tas-sena elfejn u erbatax (2014) u fit-tliet (3) xhur ta' qabel din id-data, fil-Gzejjer Maltin, kellu fil-pussess tiegħu il-pjanta Kannabis, kollha jew biċċa minnha, meta ma kienx fil-pussess ta' awtorizzazzjoni għall-importazzjoni jew għall-esportazzjoni mahrug skond id-disposizzjonijiet tat-Taqsima VI ta' l-Ordinanza dwar il-Medicini Perikolużi, Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta, u meta ma kienx bil-liċenzja jew xort'ohra awtorizzat li jimmanifattura jew iforni d-droga msemija, u ma kienx b'xi mod ieħor bil-liċenzja mogħtija mill-Ministru responsabbli għad-Dipartiment tas-Saħħa u ma kienx awtorizzat bir-Regoli ta' l-1939 għall-Kontroll Intern fuq id-Drogi Perikolużi jew b'xi awtorita` mogħtija mill-Ministru responsabbli għad-Dipartiment tas-Saħħa li jkollu dik id-droga li ma gietx fornita lilu għall-uzu tiegħu skond riċetta kif provdut fir-Regoli msemija, u taht tali cirkostanzi li juru li dak il-pussess ma kienx għall-uzu esklussiv tiegħu.

2. Rat n-nota ta' l-eċċezzjonijiet ta' Rosario Militello pprezentata fis-27 ta' April 2018 fejn eċċepixxa:

1. L-inammissibilita' ta' l-istqarrija tal-esponent u kull dikjarazzjoni ohra li seta' għamel lill-pulizija in kwantu ttiehdu minghajr ma kellu l-assistenza ta' avukat u minghajr ma precedentement inghata access għall-materjal tal-kawza fil-pussess tal-pulizija;
2. L-inammissibilita' tal-istqarrija guramentata ta' Aaron Scortino bhala prova tal-kontenut tagħha in kwantu mhux mehudha fil-prezenza tal-esponent u/jew l-Avukat tiegħu bil-konsegwenza li l-esponent ma kellu l-ebda kontroll fuq il-mod kif ittiedet tant li effettivament ma gewx osservati d-dettami tal-ligi fir-rigward tal-identifikazzjoni;
3. L-inammissibilita' tal-istqarrija ta' Aaron Scortino bhala prova tal-kontenut tagħha.

4. In-nullita' ta' l-ewwel kap tal-att tal-akkuza in kwantu l-artikolu tal-ligi li jikkontempla r-reat dedott f'dan il-kap - il-paragrafu (e) tal-artikolu 8 tal-Ordinanza dwar il-Medicini perikoluza - ma giex indikat kif tassattivament rikjest mill-paragrafu (d) tal-artikolu 589 tal-Kodici Kriminali.
5. Minghajr pregudizzju ghall-eccezzjoni precedenti, ghandhom jitnehhew mill-parti narrattiva tal-ewwel Kap tal-Att tal-akkuza il-paragrafu li jibda bil-kliem "Illi sussegwentement, Aaron Scortino..." u l-paragrafu li jibda' bil-kliem "Illi, l-akkuzat Rosario Militello ..." u li jispicca bil-kliem "... li bieghilhom id-droga"; ghar-raguni li ma tifformax parti mill-atti processwali u lanqas tista' tifforma parti mill-atti processwali u ghalhekk ma hijiex fil-kontroll tal-esponent, u, apparti minn hekk, ittiehdet minghajr l-kawteli msemija fit-tieni eccezzjoni;
6. Ghandha titnehha mill-parti narrattiva tat-tieni kap tal-att tal-akkuza il-frazi "... kif ukoll min dak li stqarr l-istess akkuzat.." ghar-ragunijiet indikati fl-ewwel eccezzjoni;
7. In-nullita' tat-tielet u r-raba' kap tal-att tal-akkuza in kwantu l-parti narrattiva taghhom hija msejjsa esklussivament fuq prova li ghandha tigi ddikjarata inammissibbli skond ma gie spjegat fl-ewwel eccezzjoni;
8. Minghajr pregudizzju ghall-eccezzjoni precedenti, in-nullita' tar-raba' kap ta' l-att tal-akkuza in kwantu l-artikolu tal-ligi li jikkontempla r-reat dedott f'dan il-kap - ir-regola 9 tar-Regoli ghall-Kontroll Intern fuq id-Drogi Perikoluza - ma giex indikat kif tassattivament rikjest mill-paragrafu (d) tal-artikolu 589 tal-Kodici Kriminali.

3. Rat il-verbal tas-seduta tat-03 ta' April 2019 fejn gew irtirati l-eccezzjonijiet min-numri erbgħa (4) sa tmienja (8) mid-difiza.

4. Rat is-sentenza tal-Qorti Kriminali tat-03 ta' Dicembru 2019 li permezz tagħha laqgħet l-ewwel (1) eccezzjoni limitament u ordnat l-isfilz tal-istqarrija datata l-erbgħa (4) ta' Awwissu tas-sena elfejn u erbatax (2014) li tinsab a fol 48 sa 52 tal-atti tal-Kumpilazzjoni esebita bhala RM kif ukoll ddikjarat bhala inammissibbli kwalunkwe dikjarazzjoni magħmulha mill-akkuzat fl-istadju tal-investigazzjoni minghajr il-prezenza tal-Avukat u kwalunkwe referenza għal kontenut tal-istqarrija u għal dak li l-akkuzat setgħa qal minghajr il-prezenza tal-Avukat, çahdet il-parti fl-ewwel eccezzjoni fejn gie eccepjet 'minghajr ma precedentement ingħata access għall-materjal tal-kawza fil-pussess tal-pulizija; çahdet it-tieni (2) eccezzjoni u t-tielet (3) eccezzjoni u stante li mill-verbal tal-erbatax (14) ta' Mejju tas-sena elfejn u dsatax (2019) jirrizulta li d-difiza irtirat ir-raba', il-

hames, is-sitt, is-seba' u t-tmien eċċezzjonijiet, astjeniet milli tieġu konjizzjoni ulterjuri ta' dawn l-eċċezzjonijiet

5. Rat ir-rikors ta' l-appell mressaq mill-Avukat Ġenerali fid-9 ta' Diċembru 2019 u dan limitatament a rigward l-ewwel eċċezzjoni mressqa mid-difiża, u filwaqt ukoll li għamel referenza għal provi kompilati u għall-atti tal-kawża talab lil din il-Qorti tirriforma s-sentenza appellata billi:

- i) tikkonfermaha f' dik il-parti fejn ċaħdet il-parti fl-ewwel eċċezzjoni fejn gie eċċepiet '*mingħajr precedentement ingħata aċċess għall-materjal tal-kawża fil-pussess tal-pulizija*'; u
- ii) tikkonfermaha ukoll f' dik il-parti fejn ċaħdet it-tieni u t-tielet eċċezzjonijiet; u
- iii) tikkonfermaha ukoll f' dik il-parti fejn astjeniet milli tieġu konjizzjoni ulterjuri tar-raba', hames, sitt, seba' u tmien eċċezzjonijiet; u
- iv) tħassarha u tirrevokaha f' dik il-parti fejn laqgħat *in parte* l-ewwel eċċezzjoni u ordnat l-isfilz tal-istqarrija datata l-erbgha (4) ta' Awwissu tas-sena elfejn u erbatax (2014) kif ukoll dik il-parti fejn ddikjarat bħala inammissibbli kwalunkwe dikjarazzjoni magħmula mill-akkużat fl-istadju tal-investigazzjoni mingħajr il-presenza tal-avukat u sussegwentement tgħaddi sabiex tiddisponi mill-materja in kwistjoni skond il-ligi u dan fl-aħjar interess u għar-retta amministrazzjoni tal-gustizzja.

6. Rat ir-risposta tal-akkużat Rosario Militello tas-17 ta' Settembru 2020 fejn issottometta li s-sentenza mogħtija mill-Qorti Kriminali fit-03 ta' Diċembru 2019 timmerita li tiġi konfermata u l-appell ta' l-Avukat Ġenerali miċhud.

7. Rat l-atti u d-dokumenti kollha, inkluż l-atti tal-kumpilazzjoni.

8. Semgħet trattazzjoni

Ikkunsidrat:

9. Illi fl-appell ta' l-Avukat Ġenerali, l-Qorti qed tiġi mitluba tqies il-valur probatorju ta' stqarrija rilaxxata mill-persuna akkużata u dan għal motiv uniku illi din ma kellhiex

avukat prezenti magħha waqt l-interrogatorju sabiex joffrilha dik l-assistenza meħtieġa filwaqt li potenzjalment jistgħu isiru dikjarazzjonijiet inkriminatorji u li sussegwentement jintużaw bħala prova fil-proċess kriminali istitwit kontriha. Illi huwa fatt inkontestat illi l-akkuzat Rosario Militiello rrilaxxa stqarrija lill-pulizija investigattiva nhar il-4 ta' Awwissu 2014 u dan wara illi thalla jikkomunika permezz tat-telefon mal-avukat tal-fiduċja tiegħu Dr.Giannella Demarco. Waqt it-teħid ta' l-istqarrija imbagħad kien hemm l-interpretu Imelda Fede prezenti miegħu li kienet qed tassistieh fit-traduzzjoni mill-lingwa Maltija għal dik Taljana sabiex b'hekk l-akkuzat kien qed jifhem dak li kien qed jiġi mistoqsi. L-akkuzat xortawaħda, madanakollu, jqies illi din l-istqarrija hekk rilaxxata mingħajr il-garanziji kollha li llum il-ġurnata tipprovdi l-liġi ma għandha ikollha ebda valur probatorju u dan għaliex jista' jiġi mittiefes il-jedd tiegħu għal smiegh xieraq.

10.Illi l-Ewwel Qorti għoġobha tilqa' dawn l-eċċezzjonijiet u dan meta ddikjarat din il-prova li bi hsiebu iressaq l-Avukat Ġenerali bħala waħda inammissibbli u dan minhabba l-fatt illi meta saret din l-istqarrija mill-akkuzat, li tista' tkun nkrimatorja, huwa ma kellux konsulent legali prezenti miegħu biex jassistieh. Stqarret hekk il-Qorti Kriminali, wara li għamlet espożizzjoni erudita u dettaljata tal-izvilupp legali u ġurisprudenzjali in materja:

“Din il-Qorti tqis għalhekk li filwaqt li ma hija bl-ebda mod tikkunsidra t-teħid tal-istqarrija mingħajr presenza tal-Avukat bħala leziva tad-dritt ta' smiegh xieraq, wara kollox din il-Qorti ma għandha l-ebda kompetenza biex tikkunsidra jew tiddeciedi dan, tqis izda illi għaladarba l-proceduri għadhom ma ntemmex anzi għadu ser jinstema' l-guri, u stante li l-kontenut tal-istqarrija rilaxxata fl-erbgha (4) ta' Awwissu tas-sena elfejn u erbatax (2014) jista' jkollha impatt fuq il-proċess kriminali, ma jkunx għaqli jekk l-istqarrija tal-akkuzat li ttiehdet mingħajr il-presenza ta' Avukat tinzamm fil-proċess u cioe' li jkollha valur probatorju b'riskju li l-proċess ikollu jithassar wara li jintemm jew li aktar il-quddiem l-istqarrija tigi sfilzata wara li l-provi jkunu magħluqa bi pregudizzju għal partijiet kollha.

Għalhekk din il-Qorti hija tal-fehma li minkejja li l-izvilupp ġurisprudenzjali jagħti x'jifhem li sabiex jiġi deciz jekk kienx hemm vjolazzjoni tad-dritt tas-smiegh xieraq irid jittiehed kont tal-proċess kollu u għalhekk il-fatt wahdu li

stqarrija tkun ittiehdet minghajr il-prezenza tal-Avukat illum il-gurnata qiegħed jiġi interpretat bhala li ma jfissirx awtomatikament li jkun hemm leżjoni tad-dritt għal smiegh xieraq, għaladarba dan il-guri għadu ser jibda jinstema' din il-Qorti hija tal-fehma fl-interess tal-gustizzja u l-integrità tal-process, għandha tordna l-isfilz tal-istqarrija rilaxxata mill-akkuzat."

11. Illi l-appellant Avukat Ġenerali hassu aggravat minn dan il-pronunzjament ta' l-Ewwel Qorti u dan għaliex fil-fehma tiegħu l-iżvilupp fil-liġi u l-ġurisprudenza li jirregola l-materja tal-vjolazzjoni tad-dritt għal smiegh xieraq meta dikjarazzjonijiet jiġu magħmula minn persuna suspettata bil-kummissjoni ta' reat minghajr id-dritt li jkun assistit minn avukat, u li tagħmel referenza għalih l-Ewwel Qorti fid-deċiżjoni tagħha, jindika bil-kontra u cioè' illi sakemm il-process ġudizzjarju ma jkunx wasal fit-tmiem tiegħu ma huwiex possibbli jiġi stabbilit jekk tkunx seħhet dik il-leżjoni. Dan għaliex għandu isir eżami tal-process ġudizzjarju fit-totalità' tiegħu u huwa biss minn din l-ottika li jista' jiġi stabbilit jekk dik il-leżjoni tkunx avverat ruħha. Jishaq l-Avukat Ġenerali illi l-istqarrija ġiet rilaxxat skont il-liġi vigenti f'dak iż-żmien u kwindi ma jistax jitqies li m'għandhiex valur probatorju fit-termini ta' l-artikolu 658 tal-Kodici Kriminali.

12. Illi l-Qorti tistqarr minnufih u minghajr tlaqliq illi l-Avukat Ġenerali għandu raġun fil-lanjanza minnu miġjuba 'il quddiem. Illi jibda biex jingħad, kif diversi drabi affermat mill-qrati fir-rigward tal-principju regolatur dwar l-ammissibilità' ta' prova fil-process penali, illi hija prassi adottata mill-ġurisprudenza illi prova ma titqiesx li hija inammissibbli sakemm ma jkunx hemm xi dispożizzjoni espressa tal-liġi li tipprekludi l-ammissjoni ta' dik il-prova. Illi għalkemm l-appellat jistieden lil din il-Qorti tqies l-ilment minnu ventilat mill-ottika tal-process ġudizzjarju penali u mhux minn dak ta' natura kostituzzjonali, madanakollu imbagħad ma jinvoka ebda regola tal-liġi penali li teskludi l-producibilità' tal-istess stqarrija, iżda jistrieħ unikament fuq il-premessi fuq indikati u jinsisti li qiegħed ifittex r-rimedju ordinarju għal lanjanza purament ta' natura kostituzzjonali.

13. Dan għaliex huwa ndubitat illi fir-rigward ta' stqarrijiet u dikjarazzjonijiet miksuba waqt l-interrogazzjoni mill-pulizija tal-persuna suspettata bil-kumissjoni ta' reat, iżda li għadha ma gietx mixlija l-Qorti, dawn l-istqarrijiet u dikjarazzjonijiet għaladarba jikkostitwixxu prova fil-proċess penali, għandhom jittiehdu skont il-liġi. Stqarrijiet jew dikjarazzjonijiet hekk imsejja *'pre-trial'*, miksuba bi vjolazzjoni ta' dritt għandhom jiġu skartati billi nieqsa minn kwalunkwe valur probatorju. Din ir-regola hija mfassla, kif tajjeb jindika l-Avukat Ġenerali fl-artikolu 658 tal-Kodiċi Kriminali¹.

14. Illi l-pożizzjoni ta' dritt li tirregola it-teħid ta' stqarrijiet u dikjarazzjonijiet mis-suspettat taħt id-dritt penali nostran ra żviluppi sostanzjali fi snin reċenti. Illi fiż-żmien meta l-akkużat gie arrestat u interrogat lura fis-sena 2014, huwa ma kellux il-jedd li jkollu l-avukat prezenti miegħu matul it-teħid tal-istqarrija u dan għaliex dan il-bdil għal Kodiċi Kriminali kien konsegwenza ta' trasposizzjoni fil-liġi tagħna ta' dak imfassal fid-Direttiva 2013/48/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-22 ta' Ottubru 2013 dwar id-dritt tal-aċċess għal avukat fi proċeduri kriminali u fi proċeduri tal-mandat ta' arrest Ewropew, bdil allura li seħħ fiż-żmien wara li l-akkużat kien gie interrogat. Illi fiż-żmien meta giet rilaxxata l-istqarrija mill-appellat kien hemm dritt, għalkemm wieħed iktar ristrett, tal-persuna suspettata biex tikkonferixxi mal-avukat tal-fiducja tagħha fil-hin preċedenti l-interrogatorju mill-pulizija. Dan id-dritt gie lillu konċess biex b'hekk l-istqarrija sussegwentement rilaxxata, hija in konformita' mal-liġi vigenti f'dak iż-żmien. Di fatti, l-legislatur fl-artikolu l-gdid mahluq bl-Att III tal-2002 haseb sabiex *"il-persuna li tkun arrestata u qed tinżamm taħt il-kustodja tal-Pulizija f'xi Għassa jew f'xi post ieħor ta' detenzjoni awtorizzata għandha, jekk hija hekk titlob, tithalla kemm jista' jkun malajr tikkonsulta privatament ma' avukat u prokuratur legali , wiċċ imb'wiċċ jew bit-telefon, għal mhux aktar minn siegħa żmien. Kemm jista' jkun malajr qabel ma tibda tiġi interrogata, l-persuna taħt kustodja*

¹Kull haġa li imputat jew akkużat jistqarr, kemm bil-miktub, b'mezzi awdjovizwali jew b'mezzi oħra, tista' tittiehed bi prova kontra jew favur min, skont kif ikun il-każ, ikun stqarrija, kemm-il darba jinsab li din il-konfessjoni giet magħmula minnu volontarjament u ma gietx imġieghla jew mehuda b'theddid jew b'biża', jew b'weghdiet jew bi twebbil ta' vantaġġi.

għandha titgħarraf mill-Pulizija bid-drittijiet li għandha taħt dan is-sub-artikolu.”

Għalhekk nholqot sitwazzjoni ġdida għar-rigward tal-istqarrijiet li ġew rilaxxati mid-data li ngiebu fis-seħh dawk l-emendi 'l quddiem, sitwazzjoni, kif inghad, fejn inghata il-jedd tal-parir legali qabel l-interrogatorju. Illum fid-dawl tal-iżviluppi legali u ġurisprudenzjali, madanakollu, ma jistax jiġi ritenut li dwar dawn l-istqarrijiet tapplika xi regola esklużjonarja ta' dritt penali proċedurali li tirrendi dawk l-istqarrijiet inammissibbli, għaliex dawn kienu konformi mal-liġi penali viġenti fiz-żmien rilevanti.

15. Illi l-Ewwel Qorti, għalhekk, kellha timxi b'iktar kawtela u ċirkospezzjoni, iktar u iktar wara deċiżjoni mogħtija mill-Sezzjonijiet Magħquda tal-Qorti Ewropea fil-każ *Philippe Beuze vs il-Belġju* (71409/10) deċiża fid-09 ta' Novembru 2018 li reġgħet qallbet il-kriterji imfassla fid-deċiżjoni ta' *Salduz* u oħrajn, u dan għalkemm sabet li f'dan il-każ kienet seħħet vjolazzjoni tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni. Illi f'din id-deċiżjoni il-Qorti Ewropea reġgħet adottat il-kriterju tal-*“overall fairness of the proceedings”* sabiex jiġi mistharreġ jekk seħħitx xi leżjoni għad-dritt tas-smiġħ xieraq, u dan wara li jiġi superat l-ewwel test u cioe' jekk kienx hemm xi raġunijiet impellenti li wasslu sabiex id-dritt għall-assistenza legali jiġi michud. Dawn il-kriterji jew linji gwida baqgħu jiġu segwieti fid-deċiżjonijiet li segwew in materja, inkluż allura il-każ li laqgħat lil pajjiżna *Farrugia vs Malta*, deċiżjonijiet li l-Ewwel Qorti tagħmel referenza ampja għalihom fis-sentenza appellata u li l-Avukat Ġenerali jinvoka sabiex isaħħaħ l-lanjanza tiegħu.

“441. When examining the proceedings as a whole, the following non-exhaustive list of factors should, where appropriate, be taken into account (*Ibrahim and Others v. the United Kingdom* [GC], § 274; *Beuze v. Belgium* [GC], § 150; *Sitnevskiy and Chaykovskiy v. Ukraine*, §§ 78-80):

- **Whether the applicant was particularly vulnerable, for example, by reason of his age or mental capacity;**
- **The legal framework governing the pre-trial proceedings and the admissibility of evidence at trial, and whether it was complied with; where an exclusionary rule applied, it is particularly unlikely that the proceedings as a whole would be considered unfair;**
- **Whether the applicant had the opportunity to challenge the authenticity of the evidence and oppose its use;**

- The quality of the evidence and whether the circumstances in which it was obtained cast doubt on its reliability or accuracy, taking into account the degree and nature of any compulsion;
- Where evidence was obtained unlawfully, the unlawfulness in question and, where it stems from a violation of another Convention Article, the nature of the violation found;
- In the case of a statement, the nature of the statement and whether it was promptly retracted or modified;
- The use to which the evidence was put, and in particular whether the evidence formed an integral or significant part of the probative evidence upon which the conviction was based, and the strength of the other evidence in the case;
- Whether the assessment of guilt was performed by professional judges or lay jurors, and in the case of the latter the content of any jury directions;
- The weight of the public interest in the investigation and punishment of the particular offence in issue;
- Other relevant procedural safeguards afforded by domestic law and practice.²

16. Illi allura din il-Qorti fid-dawl tal-pronunzjament surriferit tal-Qorti Ewropea ma tistax *a priori* tiskarta stqarrija ta' persuna li tkun ingħatat l-jedd tikkonsulta ma' avukat qabel ma tiġi interrogata, iżda fejn l-avukat tagħha ma kienx preżenti filwaqt tal-interrogazzjoni, u dan għaliex allegatament jista' jkun hemm leżjoni potenzjali tad-dritt tagħha għal smiġh xieraq. Dan għaliex, kif mistqarr f'dan il-pronunzjament, kull każ irid jitqies għalih billi jiġi mistharreġ f'kull każ individwalment jekk bil-fatt illi l-persuna akkuzata ma kellhiex l-avukat preżenti waqt it-teħid tal-istqarrija, għalkemm dik il-persuna tkun kisbet parir legali jew għall-inqas ingħatat il-jedd li jkollha dak il-parir, dan setax impinġa fuq is-smiġh xieraq iktar 'il quddiem tul il-proċeduri penali istitwiti kontra tagħha. F'każ konsimili ġie deċiż mill-Qorti Ewropea illi ma kienet seħħet ebda leżjoni taħt l-artikolu 6:

"In Doyle v. Ireland the applicant was allowed to be represented by a lawyer but his lawyer was not permitted in the police interview as a result of the relevant police practice applied at the time. The Court found no violation of Article 6 §§ 1 and 3 (c) of the Convention. It considered that, notwithstanding the impugned restriction on the applicant's right of access to a lawyer during the police questioning, the overall fairness of the proceedings had not been

² https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_6_criminal_eng.pdf

irretrievably prejudiced. In particular, it laid emphasis on the following facts: the applicant had been able to consult his lawyer; he was not particularly vulnerable; he had been able to challenge the admissibility of evidence and to oppose its use; the circumstances of the case had been extensively considered by the domestic courts; the applicant's conviction had been supported by significant independent evidence; the trial judge had given proper instructions to the jury; sound public-interest considerations had justified prosecuting the applicant; and there had been important procedural safeguards, namely all police interviews had been recorded on video and made available to the judges and the jury and, while not physically present, the applicant's lawyer had the possibility, which he used, to interrupt the interview to further consult with his client.

429. In addition, the Court has indicated that account must be taken, on a case-by-case basis, in assessing the overall fairness of proceedings, of the whole range of services specifically associated with legal assistance: discussion of the case, organisation of the defence, collection of exculpatory evidence, preparation for questioning, support for an accused in distress, and verification of the conditions of detention (Ibid., § 136).³

17. Dan maghdud, madanakollu, il-Qorti hija wkoll tal-fehma illi f'dan l-istadju bikri tal-proċeduri fejn il-proċess penali għad irid jinstema' mill-qorti kompetenti ma jistax jingħad jekk il-kriterji indikati fil-kaz *Beuze* ġewx segwiti. Ukoll għaliex, kif tajjeb stqarret l-Ewwel Qorti, la dik il-Qorti u lanqas din il-Qorti ma għandhom funzjonijiet kostituzzjonali u allura ma għandhomx il-poter jistharrġu f'dan l-istadju, jekk tkunx seħhet xi vjolazzjoni tad-drittijiet fundamentali tal-persuna akkużata jew jekk potenzjalment dan jistax iseħh, iktar u iktar f'dik is-sitwazzjoni fejn xi forma ta' assistenza legali tkun giet mogħtija. Ma tistax il-Qorti ta' kompetenza penali tiddeciedi *a priori* illi tiskarta prova li f'dan l-istadju għadna valur probatorju, bil-fatt waħdu illi fiż-żmien li l-persuna akkużata tkun giet interrogata ma kellhiex il-jedd ikollha l-avukat preżenti magħha waqt it-teħid tal-istqarrija. Dan għaliex skont l-imsemmija pronunzjamenti dan n-nuqqas ma jwassalx awtomatikament għal leżjoni tal-jedd tagħha għal smiġh xieraq, meta l-Qorti Ewropea issa qed tidderieġi il-qrati domestiċi jindagaw jekk il-proċeduri fl-intier tagħhom kienux ġusti fil-konfront tal-akkużat, bit-test allura li jrid jiġi segwiet fuq iż-żewġ binarji surriferiti.

³ *Ibid*

18. Illi dak li kellha tagħmel l-Ewwel Qorti, allura, kien illi, mogħnija bil-provi diġà ikkumpilati, abbażi tat-test imfassal fil-każ *Beuze*, tistharreġ b'mod preliminari (u dan mingħajr ma tesprimi ruħha fil-mertu, billi dak jispetta biss l-imħallfin tal-fatt) jekk il-kriterji stabbiliti f'din id-deċiżjoni ġewx imhaddna u allura jekk bil-fatt illi l-appellat ma kellux avukat preżenti miegħu meta giet rilaxxata dik l-istqarrija setax f'dan l-istadju tal-proċeduri vvizja dik il-prova mill-aspett tad-dritt penali.

19. Illi minn eżami li għamlet din il-Qorti tal-atti kumpilatorji jemerġi illi l-appellat qiegħed jiġi mixli li ttraffika d-droga f'zewġ okkażjonijiet separati. Jiġi interrogat u jammetti l-involviment tiegħu⁴. Ma kienx persuna vulnerabbli (jew għall-inqas prova f'dan is-sens sa issa ma hemmx) u seta' jifhem in-natura tal-akkużi li kienu qed jiġu lillu addebitati b'interpretu tassistieh tul-interrogazzjoni. Il-Prosekuzzjoni mbaġħad tressaq diversi xhieda kemm diretti kif ukoll ċirkostanzjali sabiex tissostanzja dawn l-akkużi ta' traffikar u pussess aggravat ta' droga, b'mod ewlieni x-xiehda ġuramentata ta' ċertu Aaron Sciortino⁵ li allegatament xtara id-droga minn għand l-appellat, liema xhud imbaġħad iddepona *viva voce* quddiem il-qorti istrutturja fil-15 ta' Marzu 2016. Mhux biss iżda l-appellat jiġi interċettat mill-pulizija wara li dawn jibdew jagħmlu l-għassa fuqu u josservaw il-movimenti tiegħu. Mill-pussess ta' l-appellat inoltre ġew elevati ammont ta' flus kontanti, diversi telefowns ċellulari u apparat elettroniku ieħor li kollha ġew eżaminati mill-esperti tal-Qorti Dr. Martin Bajada u Dr. Stephen Farrugia Sacco. Dan ifisser allura illi l-istqarrija ta' l-appellat mhijiex l-uniku prova li l-prosekuzzjoni bi hsiebha tressaq biex tissostanzja l-akkużi miġjuba kontra l-appellat.

20. Illi mfassal dan il-kwadru li jemerġi mill-atti kkumpilati finalment:

⁴ Stqarrija esebieta a fol.48 tal-atti kumpilatorji

⁵ Fol.22 Vol.1 tal-kumpilazzjoni

“Hu fuq l-Istat l-obbligu li jagħti prova li fil-proċess kriminali kien hemm overall fairness. F’dan il-każ m’huwiex possibbli li jsir għal kollox l-eżercizzju li ssemma fil-każ ta’ *Beuze* għaliex s’issa l-ġuri għadu ma sarx⁶.

Dan għaliex:

... dwar dan il-każ għad irid isir il-ġuri. Għalhekk huma l-ġurati li ser jiddeciedu jekk l-appellant huwiex haġi tal-akkużi li hemm kontrib. Madankollu, ser ikun l-imħallef li fl-indirizz li jrid jagħmel lill-ġurati ser jiġbor ix-xieħda tax-xieħda u l-provi li jkunu marbutin magħhom, kif ukoll ifisser ix-xorta u l-elementi tar-reati rilevanti għall-każ. Hu l-imħallef li jagħmel “... kull osservazzjoni oħra li tiswa biex triegi u turi lill-ġuri kif għandu jaqdi sewwa d-dmirijiet tiegħu” (Artikolu 465 tal-Kap. 9)⁷.

21. Magħmula dawn il-konsiderazzjonijiet u billi d-difiża qed issejjes l-eċċezzjoni tagħha dwar l-inammissibilita ta’ l-istqarrija ta’ l-akkużat mhux fuq xi regola penali tal-evidenza li teskludi dik il-prova, peress li l-istess stqarrija kienet konformi mal-liġi penali viġenti dak iż-żmien, iżda fuq l-allegata leżjoni potenzjali tal-jedd tiegħu għal smiegh xieraq taht l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea jekk isir uzu minn dik l-istqarrija fil-ġuri, ma jirrizultax illi f’dan l-istadju tal-proċeduri l-imsemmija prova għandha tiġi skartata billi mhuwiex nieqes il-valur probatorju tagħha galadarba ma hemm ebda regola li qed teskludi l-ammissjoni ta’ l-istess. Dan ifisser għalhekk illi f’dan l-istadju tal-proċeduri ebda prova oħra marbuta ma’ din l-istqarrija ma għandha tiġi estromessa mill-atti.

23. Għaldaqstant magħmula dawn il-konsiderazzjonijiet, l-aggravju sollevat mill-Avukat Ġenerali jisthoqqlu akkoljiment b’dan illi fil-kors taċ-ċelebrazzjoni tal-ġuri, wara li jinstemgħu il-provi kollha, fl-indirizz finali, l-Imħallef togat għandu jagħti dik id-direzzjoni opportuna lil ġurati dwar il-valur probatorju ta’ l-istqarrija rilaxxati mill-akkużat jekk jirrizulta illi dawn ma ttieħdux skont il-liġi, jew jekk javveraw irwieħhom dawk iċ-ċirkostanzi elenkati fil-linji gwida stabbiliti fid-deċizzjoni *Beuze* hawn fuq iċċitata. Fuq kollox, għall-appellat dejjem jibqa’ id-dritt tiegħu li jitlob

⁶ Kost: Ir-Repubblika ta’ Malta vs Martino Aiello – 27 ta’ Marzu 2020

⁷ *Ibid*

revizzjoni tal-verdett u s-sentenza tal-Qorti Kriminali fl-eventwalita' li jkun hemm dikjarazzjoni ta' htija fil-konfront tieghu.

24. Għal dawn il-motivi l-Qorti taqta' u tiddeċiedi billi tilqa' l-appell ta' l-Avukat Ġenerali, tghaddi għalhekk biex tirriforma s-sentenza appellata, billi filwaqt li tikkonfermaha f'dik il-parti fejn ċaħdet il-parti fl-ewwel eċċezzjoni fejn gie eċċepiet '*mingħajr precedentement ingħata access għall-materjal tal-kawża fil-pussess tal-pulizija*', tikkonfermaha ukoll f'dik il-parti fejn ċaħdet it-tieni u t-tielet eċċezzjonijiet; u f'dik il-parti fejn astjeniet milli tiehu konjizzjoni ulterjuri tar-raba', hames, sitt, seba' u tmien eċċezzjonijiet, iżda tghaddi biex tirrevokaha f'dik il-parti fejn laqgħat *in parte* l-ewwel eċċezzjoni u ordnat l-isfilz tal-istqarrija datata l-erbgha (4) ta' Awwissu tas-sena elfejn u erbatax (2014) kif ukoll dik il-parti fejn ddikjarat bħala inammissibbli kwalunkwe dikjarazzjoni magħmula mill-akkużat fl-istadju tal-investigazzjoni mingħajr il-presenza tal-avukat, u għalhekk tiċhad ukoll l-ewwel eċċezzjoni fl-intier tagħha.

S.T.O. Prim Imħallef Mark Chetcuti

Onor. Imħallef Joseph Zammit McKeon

Onor. Imħallef Edwina Grima